

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae

Zanchi, Lelio

Veronae, M. D. LXXXVI.

Centesimum Quadragesimum Septimum Priuile.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

Qui vult evitare furtum debet facere præconizari, vt, si quis præcedit, compareat, vt quia reperit pecuniam.

- 12 Inueniens pecuniam, vel aliam rem, si Dominus non reperitur præsumit rem habitam pro derelicta potest sibi retinere alias debet dare pauperibus.

Centesimum Quadragesimum Septimum Priuile.

- 1 **E**CCLESIA gaudet priuilegio quod ¶ Qui hominem furatur, & vendiderit conuictus morte moriatur, cap. 1. de furt. Ratio fuit hæc, ¶ quia per venditionem detrahitur religioni christianæ arg. in cap. 1. de homicid. lib. 6. & hic aduertendum, quod loquitur de homine libero, ¶ nã
- 2 si furatur seruum, hæc pœna non tenetur, l. vlt. ff. ad l. Fami. de plag. nam pœna in homine libero est capitalis vt in l. 1. r. eo. ti.
- 3 si verò qui furatur esset nobilis dånatur in metallum, in cuius locum successi, pœna hodiæ triremium, si autem ignobilis gladio, seruus, vel libertus bestijs subijcitur gl. in d. l. vlt. & l. ff. C. eo. ti. fallit hæc pœna, vt in cap. in Archiepiscopatu. de raptor. in quo habetur quod prælati ex principis delagatione deraptu & alijs criminibus iudicare possunt pœnam tamen sanguinis infligere non possunt, sed quomodo ergo cum dicatur in tex. pœna mortis intelligendum sit illud decretum, in d. cap. 1. de
- 4 furt. responderetur quod per mortem hodie de iure canonico interpretatur excommunicatio, tex. est not. in cap. per venerabilem. qui fil. fin. legit vbi Papa per legem antiquam inferentem mortem temporale intelligit quo ad Iudicem Ecclesiasticum,
- 5 de sententia excommunicationis ¶ & ita Iudex Ecclesiasticus potest istos fures furantes homines liberos excommunicare, & hic habes casum in quo Iudex Ecclesiasticus habet iurisdictionem in laicos, scilicet, furantes homines liberos, & vendentes, seu aliter exponentes, ex quo christianam rem publicam offendunt, d. cap. 1. de homic. in 6. Hinc infertur talis quæstio
- 6 quod ¶ Si fuisset statutum in aliqua ciuitate, vt quicumque duxerit talem hominem ligatum in fortiam communis cõsequatur tantum prætium nunquid valeat tale statutum Bart. in l. r. ff. ad l. fau. de plag. tenet quod non, quia non potest statui prætium pro homine libero, nisi ille esset hostis ciuitatis, sed cum
- 7 in tex.

in tex. loquatur de vendente, an eadem pœna imponatur in e-
 mēte, & in donante, & dicitur quod omnes tenentur eadem
 pœna ex quo scienter faciunt vt in d. l. r. nam venditio dicitur
 qualitercunque dominium trāsfertur vt in l. statuliberi §.
 8 quintus ff. de st. lib. quid si quis ꝑ propter necessitatem famis
 aut nuditatis, furatus fuerit cibaria, vellem, vel pecus, dicitur
 quod nō incurrit peccatum, si ex maxima necessitate furatur,
 sed si necessitas non sit multum vrgens in leuē pœnam incu-
 rit, cap. si quis. de furt. quia furans ob necessitatem vrgētem
 non punitur, nec in foro contentioso, nec in foro animæ, per iu-
 dicem, qui per necessitatē maximam aliquid subtrahit, cap.
 9 discipulos. de consecr. dist. 5. veruntamen ꝑ Ille, qui subtrahit
 aliquid tempore necessitatis tenetur illud restituere, cum po-
 test nam talis subtractio permittitur propter necessitatē, sed
 cessante causa cessare debet effectus, sicut dicimus in eo, qui
 prabet alimenta tempore necessitatis, & protestatur de repe-
 tendo, vt not. in l. nefennius, & l. alimenta ff. de negot. gest. c.
 sacrorum, & cap. sicut 12. q. 2. Ideo animaduertē, quod doc-
 ita sentiunt hic quod quando necessitas fuit maxima, sed po-
 stea veniens ad pinguiorem fortunam restituere tenetur, hinc
 10 est quod ꝑ Fur occultus potest promoueri ad sacros ordines,
 post pœnitentiam, & rei furatę restitutionem sine aliqua dispē-
 satione, hac enim ratione, quia peccatū est occultū, & nulla in-
 famia inde est orta, qui potest promoueri per acta pœnitentia,
 & facta restitutione rerum ablatarū, cap. si. de tempor. ord.
 in contrarium verò si fur esset manifestus, seu conuictus in iu-
 dicio de furto, non potest amplius promoueri ad ordines sine
 dispensatione, & idem est in quolibet peccato notorio in d. c.
 11 si. ꝑ Furtum nedum taxat committitur inuito domino, verū
 etiam capiēdo rem alterius minus cautē dimissam, hoc facit
 ad quæstionem quidam reperit in via pecuniam, vel alia rem
 dicit Io. An. quod si vult euitare furtum, debet facere præconi-
 zari, vt is, qui præ tendit de tali re compareat, l. falsus §. qui
 alienum uers. solent ff. de furt. gl. in cap. quia frustra de vsur.
 vnde dicendum est quod aut ex qualitate rei verisimiliter iste
 præsumit rem habitam pro derelicto, & tunc non committit
 furtum, quia hic non est intentio fraudolosa, d. §. qui alienum
 aut præsumit rem non habitam pro derelicto, vel præsumere
 debuit ex qualitate rei, vt quia reperit pecuniam & tunc com-
 mittit furtū cum non sit verisimile, quod quis eam proiecisset
 & tunc

& tunc si vult euitare omnem suspicionem furti, debet facere præconizari, sed si in veritate non habuit intentionem furandi sed capiendi, & restituendi vero domino, si apparuerit non tenetur de furto, licet non faciat præconizari, & maximè hoc procedit hodie, quia ex consuetudine ille, qui perdit rem facit præconizari, unde potuit iste expectare, vt præconizetur, dici potest, quod illa est cautela, & consilium ad euitandum omnem suspicionem, sed ex qualitate personæ reperientis, ex verbis prælati per eum potest purgari suspitio; † Si autem non reperitur dominus dic, quod, si præsumit rem habitam pro delicto, potest sibi retinere, alias autem debet dare pauperibus arg. cap. cum tu de vsur. Ex his habes, quod qui hominem furatur, si conuictus, morte moriatur, pena autem mortis in illo casu de iure canonico intelligitur de excommunicatione.

S V M M A R I V M.

- 1 Usurarij filius, & hæres, vel extraneus vsuras extortas per defunctum restituere compellitur.
- 2 Vsuram exercens rapinam, & furtum committit.
- 3 Ad successorem res transit cum suo onere vel causa.
- 4 Vsura committitur in his rebus, in quibus consistit mutuum.
- 5 Mutuum consistit in his, quæ sunt triplicis generis, in numero, in pondere, & in mensura.
In alijs rebus non consistit mutuum.
- 6 Mutuum dicitur, quia de meo fit tuum.
- 7 Mutuum recipiens non tenetur restituere tantumdem sub certitudine eiusdem valoris.
- 8 Usurarius an sit vendens rem maiori pretio, ex eo quod differt solutionem.
- 9 Vsura committitur quando in mente contrahentium fraus adest.
- 10 Valet plus quod in veritate agitur quam quod simulate concipitur.
- 11 Valor rei verus attenditur secundum tempus emptionis, & venditionis.
Duobus concurrentibus habet locum.
- 12 Contractus si est dubius, an contineat in se peccatum vel non abstinendum est.
- 13 Vsuram exercens, si clericus fuerit monitus, ab officio, & beneficio suspenditur.
- 14 Vsuram laicus exercens excommunicatur.

Usurarij

- 15 Usurarij manifesti non adiuntur ad communionem altaris, & sepultura Christiana denegatur.
- 16 Usurarij oblatione clericus accipiens reddere compellitur.
- 17 Usurarius condemnatus ad restituendam usuram si se appellat non auditur.
- 18 Usura ita odiosa quod Iudei compelluntur ad eam restituendam.
- 19 Usurarij testamentum est nullum, non restituta usura.
- 20 Usura crimen est mere Ecclesiasticum quo ad cognitionem iuris.
- 21 Usura pena est communis fori & pena est extraordinaria arbitrio Iudicis.
- 22 Usura sunt prohibita omni iure de iure, naturali, de iure diuino etiam Evangelico, de iure canonico.
- 23 Usurarius est infamis.

Centesimum Quadragesimum octauum Priuilegi.

1 **E**CCLESIA gaudet priuilegio, quod si heres usurarij filius, vel extraneus usuras extortas per defunctum restituere compellitur, cum igitur quesitum fuisset a Papa, quid obseruandum sit de filijs usurariorum, qui eis succedunt in crimine usurarum, aut etiam de extraneis heredibus ad quos bona illorum perueniunt, respondet Papa, quod filii eadem distictione cogendi sunt usuras restituere, qua parentes eorum cogentur, si uiuerent, & idem est faciendum de heredibus extraneis cap. tua nos. de usur. Ratio fuit hec, quia si usuram exercens rapinam, & furtum committit. 14 q. 3. cap. Si, quis usuram, ideo subiacet restitutioni cap. cum tu. de usur. ideo filius heres, vel extraneus tenetur ad restitutionem & compellitur & Ratio, quia si Res transit ad successorem cum suo onere, vel causa, unde si imprimis videndum in, quibus rebus committitur usura, dic, quod in his rebus, in quibus consistit mutuum, & si Mutuum consistit in his que sunt triplicis generis, nam quedam consistit in numero, ut in pecunia, quedam in pondere, ut argentum, & aurum, quedam in mensura, ut triticum, & vinum, in alijs vero rebus non potest consistere mutuum, Ratio est, quia in mutuo transfertur dominium rei mutuatæ, unde si Mutuum dicitur, quia de meo fit tuum. l. secunda. ff. si cert. peti. si recipiens mutuum non tenetur restituere tantumdem sub certitudine eiusdem

K k k